

БАШ ЧЕЛИК

Бијаше један цар, а имађаше три сина и три ћерке. Кад га већ старост обузме, дође вријеме да умре. На смрти дозове синове и шћери своје, па синовима препоручи да своје сестре даду за онога који први дође и запреси их. „Подајте”, рече, „тако не били проклети”. Потом цар умре. Послије његове смрти стане земан по земану, док на једну ноћ стане неко на вратима лупати: задрма се цијели двор, нека хука, вриска, пјевање, сијевање, би рекао сама ватра око двора сипа. У двору се псплашише и стану од страха дрктати. Наједанпут неко проговори:

– Отворите, царевићи, врата!

На то вели најстарији син царев:

– Не отварајте!

Средњи рече:

– Не отварајте нипошто!

Али најмлађи рече:

– Ја ћу да отворим врата – па скочи и врата отвори.

Како врата отвори, нешто уђе у двор од чега нијесу могли виђети друго ништа осим ватре да сипа, па прогавара:

– Ја сам дошао да вам просим сестру најстарију, и то сад овај час да је водим, јер ја не чекам, нити ћу више доћи да је просим, па ми сад одговор дајте, или је дате или не дате, хо’ћу да знам.

Вели најстарији брат:

– Ја је не дам. Како ћу је дати, кад не знам шта си и откуда си? Ноћас дошао, хоћеш одмах да је водиш, па не знам ни ће би ишао сестри у походе.

Средњи вели:

– Ја не дам сестре ноћас да се води.

Али најмлађи вели:

– Ја је дам, ако је ви не дате; зар не знате шта је наш отац казао? – па сестру ухвати за руку и дајући је рече:

– Нека ти је сретна и честита!

Кад им.сестра преко прага пређе, сви у двору падну по земљи од страха. Сева, Грми, тутњи, пуца, вас се двор стане љуљати, но то прође, и сјутра осване дан. Како сване, они одмах стану гледати да л’ има какога год трага куд је она сила ишла од двора царског, али се ништа знати не море; нигдје никакога ни трага ни гласа. Друге ноћи у исто вријеме стане опет онака сила, хука и писка око двора царског, и неко почне на вратима говорити:

– Отвор’, царевићи, врата!

Они се препану и отворе врата и неке силе страховите почну говорити:

– Дајте ћевојку, средњу сестру, ми смо дошли да је просимо.

Вели најстарији брат:

– Ја је не дам.

Средњи вели:

– ја не дам сестре наше.

Али најмлађи вели:

– Ја је дам, зар не знате више што је отац наш рекао? – па узме сестру за руку и дајући је рече: – На, нека. вам је сретна и честита! И она сила с ђевојком отиде. Сјутрадан, како сване, отиду браћа око двора и даље, па траже трага да л' се штогођ знати може куд је она сила отишла, али ништа на овом свијету није се могло дознати као да није ни долазила.

Треће ноћи у оно исто доба опет се затресе из темеља двор од велике силе и тутњаве, и неки глас повиче:

– Отвори врата!

Цареви синови скоче и отворе врата, уђе нека сила па повиче:

– Дођосмо да просимо вашу најмлађу сестру,

Старији и средњи брат повичу:

– Не дамо је ове треће поноћи, заиста морамо бар за ову најмлађу сестру знати куд је дајемо и за кога је дајемо, да је моремо походити као сестру своју.

На то рече брат најмлађи:

– Ја је дајем, ако је ви не дате; зар сте заборавили шта је отац на самрти нама препоручио, то није давно било? – па ђевојку за руку говорећи:

– На, води је, па нека ти је сретна и весела!

А она сила оног часа отиде с великим хуком. Кад сјутрадан сване, браћа се врло забрину што се учини с њиховијем сестрама. Пошто прође доста времена, стану се браћа једанпут међу собом разговарати:

– Мили боже, да чуда великога! Шта се учини с нашијем сестрама, кад не знадосмо ни трага ни гласа куд одоше и за кога се удадоше!

Најпослије један другоме рече:

– Да идемо сестре наше потражити.

И одмах стану се опремати сва три брата, узму новаца за пута, па пођу. тражити сестре своје. Тако путујући заиђу у једну планину и цијели дан путоваше. Кад се мрак ухвати, они се договоре да им треба воду имати ђе буду закончили, па то и учине, дођу једном језеру, па ту конак учине и седну вечерати. Кад почну лијегати да спавају, онда рече најстарији брат:

– Ви спавајте, а ја ћу стражу чувати.

Тако они два млађа брата заспе, а најстарији остане стражу чувати. Кад буде неко доба ноћи, заљуља се језеро, он се јако препане кад види да нешто од средине иде управо њему: то је била аждаха страховита са двије уши, па јуриш на њега учини, но он потегне нож и удари је и главу јој одсијече, па уши обадвије одсијече и к себи их у цеп остави,

трупину и главу баци у воду натраг. Уто сване; али браћа јоште спавају, ништа нијесу знали шта је најстарији брат учинио. Он их пробуди, а не каже им ништа.

Одатле се подигну и стану путовати даље. Кад се мрак почне приближавати, стану они једнако говорити да треба ђегођ блмзу воде заноћити, и сами се уплаше, јер су заишли у неке опаке планине. Дођу једноме малом језеру, ту реку ноћити; наложе ватру и што су имали вечерају, потом пођу да легну спавати. Тада вели онај средњи брат: – Ви спавајте, ја ћу ноћас чувати стражу.

Они два заспе, а он остане да чува стражу.

Уједанпут брчак удари из језера, кад имаш шта и виђети! Аждаха са двије главе, па јуриш да их сва три пождере, али он скочи и повади нож, дочека аждаху и одсијече јој главе обадвије; потом одсијече уши и себи их у џеп остави, а остало баци у језеро. Но браћа за то ништа не знају, јер оба спаваше до бијеле зоре. Кад се сване, онда средњи брат повиче:

– Устајте, браћо, свануло се!

А они одмах скоче, опреме се и пођу даље путовати, ама нијесу знали ни ђе су ни у којој земљи. Велик страх их попадне да у оној пустињи од глади не поскапају, па се стану богу молити да би се пушта села, вароши оли ма кога виђети могло, јер већ трећи дан врљаше по истој пустињи и нигдје краја ни конца виђети не могоше. Најпослије дођу порано опет код једног великог језера, и договоре се да даље не путују, него ту код језера да преноће, „јер”, веле, „може бити, ако даље одемо, да воде не нађемо ђе би могли заноћити”, па тако ту и остану. Наложу ватру велику, вечерају и спреме се да легну спавати. Онда најмлађи брат рече:

– Спавајте вас двојица, ноћас ћу ја стражу чувати – те тако она двојица легну и заспе, а најмлађи најбоље гледаше око себе и често на језеро очи обраћаше.

Прође неко доба ноћи, док се све језеро стаде љуљати, пљусак од језера удари по ватри и загаси је половину, он потегне сабљу па стане до саме ватре, ал’ ето се помоли аждаха са три главе, па на браћу јуриши да их сва три прождере. Но најмлађи браћо буде јуначка срца, не буди браћу своју, него срете аждаху па је удари трипут и све три јој главе одсијече, потом одмах уши одсијече и остави их себи у џеп, а трупину баци у језеро. Док је он то чинио, ватра се од оног великог пљуска угасила сасвијем. Онда он, не имајући чим ватру зажећи а браћу не хотећи будити, пође мало у пустињу не би л’ штогођ виђети могао, али нигђе ништа. Најпослије попне се на једно дрво високо, па кад изађе уврх дрвета, погледа на све стране не би л’ штогођ виђети могао. Гледајући тако дуго, опази ватру да се сјаји, па му се учини то близу, скине се са дрвета, па пође да ватру донесе и код браће наложи.

Тако је дуго ишао, све му се чинило близу, кад наједанпут дође у једну пећину, у пећини гори велика ватра и ту има девет дивова, па натакли два човека те их пеку уз ватру, једног са једне а другог са друге стране ватре, а на ватри стоји једна оранија велика, пуна исјечених људи. Кад то царев син виђе, јако се препане, би се вратио, ама се не може, нема се куд тамо. Онда повиче:

– Добар вечер, моја дружино, ја вас тражим одавно.

Они га добро дочекају и реку му:

– Бог ти помогао, кад си нам друг!

Он одговори:

– Ваш довијека остајем л за вас ћу мој живот дати.

Хе – веле – кад ти мислиш наш друг да будеш, хоћеш ли ти људе јести, и с нама у чету ићи?

Одговори царевих:

– Хоћу, што гођ ви радите, то ћу и ја радити.

– Е вала, добро кад је тако, сједи!

Па сви посједају око ватре, скину ону оранију, поваде онда месо па почну јеџи. С њима и царевих једе, ама им очи завараје па баца месо преко себе, тако и печење поједу све; па онда рекоше:

– Хајде да идемо у лов, јер сјутра треба јести.

Отале пођу сви девет и царевих десети.

Хајде – веле му – овђе има један град и у њему цар сједи, отале се ми хранимо већ има томе више година.

Кад се близу града примакну, онда изваде двије јеле с гранама из земље па их понесу са соб.ом, а кад дођу до града, једну јелу прислоне уз бедем и повичу царевиху:

– Хајде – веле – ти пењи се горе на бедем да ти ову другу јелу додамо, па је узми за врх и пребаци је у град, а врх јој задржи код себе, да се скинемо низ њу доле у град.

Он се попење, па онда рече њима:

– Ја не знам што ћу, нијесам овђе увјежбао ово мјесто, не умијем је претурити, но ходите који од вас да ми покажете како ћу је претурити. Један се од дивова испење, ухвати за врх од јеле и претури је у град, а врх јој задржи код себе. Кад се он тако намјести, онда царев син тргне сабљу па га дохвати по врату те му одсијече главу, а див падне у град унутра. Онда он

– Е, сад хајте по један редом да вас ја овамо спуштим.

Они, не знајући што је са онијем горе на бедему било, пођу један по један, а царевих њих све по врату, док све девет посијече, па се скине низ јелу и полако сиђе доле у град. Онда пође по граду унакрст, али никог живог да чује, све пусто! Сам у себи помисли: „Баш су то све дивови искоријенили и понијели!” па онда, дуго по граду тумарајући, нађе једну кулу здраво високу, и види ће у једној соби свијећа гори. Он

отвори врата па уз кулу те у собу. Кад тамо, ал' има шта и виђети: соба украшена златом и свилом и кадифом, у њој нема никога до једне ђевојке, а та ђевојка лежи на једном кревету па спава. Чим царевић уђе у собу, отму му се очи гледати ђевојку, како је врло лијепа. У исто вријеме смотри да иде једна велика змија низ дувар, таксг се пружиља да јој је глава више главе ђевојчине била близу, па се издигне и уједанпут ђевојку у чело међу очи да уједе. Онда он притрчи, па повади мали нож, и прибоде змију у чело уз дувар, па онда овако, проговори: „Дабогда да се овај мој ножић не да ником извадити без моје руке!” па онда похита да се натраг врати. Пређе преко бедема, уз јелу се испење и низ јелу сиђе на земљу. Кад дође у пећину ђе су дивови били, узме ватре па потрчи и дође браћи ђе их још застане да спавају. Он ватру наложи, а сунце огране и сване се; онда он браћу избуди те устану и тако пођу даље. Истог дана наиђу на пут који води томе граду. У том је граду живљео један силан цар који је свакога јутра ишетао у град и тужно сузе прољевао што му народ у граду од дивова страда и поједен би, па се све бојао да му и ћерка једном не буде поједена; зато порани истога јутра па стане гледати по граду, а град опустјео, већ је мало и народа још остало, јер су све дивови појели, па оде тамоамо по граду, кад наједанпут види неке јеле онако читаве из земље извађене па уз бедем прислоњене, а кад дође ближе, има чудо и виђети: девет дивова баш онијех крвника градскијех, а њима свијема главе посјечене. Кад цар то види, јако се, обрадује, а свијет се скупи” и бога стане мрлити за здравље онога који мх је посјекао. У исто вријеме дођоше и слуге из двора царскога и јаве цару како је шћела змија да његову ћерку уједе. Како то цар чује, одмах отиде у двор па управо у ону собу својој шћери, кад тамо, види змију прибодену уз дувар, па шћаше сам нож да извади из дувара, ама није могао. Оида цар учини заповијест на све стране по његовом царству и огласи ко је дивове побио, и змију прибо нека дође да га цар обда’ри великијем даром и да му шћерку за жену даде. То се огласи по цијеломе царству његовом и цар заповједи да се главне механе по великим друмовима поставе, па свакога путника да питају, није ли дознао, ко је дивове погубио, па кад1 који чује за тог чоека, да цару јави, а тај чоек нека брже на муштулук оде цару, да га цар обдари. То се тако по царевој заповијести и учини, механе поставе на главне друмове и сваког путника питали би и за то казивали му. Послије неког времена ови тројица царски синови, тражећи сестре своје, дођу у једну од тијех механа да заноће, те учине ту конак, а послије вечере дође механција и у разговору с њима стане се фалити шта је он од јунаштва починио, па онда запита њих:

– А јесте ли и ви штогођ учинили досад?

Онда отпочне најстарији брат говорити:

– Кад сам пошао с мојом браћом по овом путу, прву ноћ кад смо дошли коначити код једног језера у некој великој пустињи, кад браћа моја оба спаваху, а ја чувах стражу, наједанпут аждаха пође из језера да нас прождере, а ја онда повадим нож и одсијечем јој главу: ако се не вјерујете, ево јој увета од главе! – па извади уши и на сто их баци. Кад то чу онај средњи брат и он рече:

– Ја сам, кад сам чувао стражу на другом конаку, посјекао аждаху од двије главе: ако се не вјерујете, ево увета од обје главе! – Па извади уши и њима их покаже.

Онај најмлађи ћути, Поче га механџија питати;

– Богме, момче, твоја су браћа јунаци, а да чујемо јеси ли и ти штогођ учинио од јунаштва?

Онда најмлађи брат отпочне да казива:

– И ја сам нешто мало учинио. Кад смо заноћили ону ноћ код језера у пустињи, ви сте, браћо, спавали, а ја сам чувао стражу. Кад би неко доба ноћи, заљуља се све језеро и изађе троглава аждаха и шћаше нас да прождере; онда ја повадим сабљу и главе јој све три одсијечем: ако не вјерујете, ево шест увета од аждахе.

Томе се и сама браћа зачуде, а он настави казивати:

– У томе се ватра угаси, а ја пођем да ватре потражим. Тумарајући по планини, нађем у једној пећини девет дивова – а тако им све по реду каже што је учинио, и сви се томе чуду зачудише.

Кад то механџија чује, брже потрчи и цару све јави, а цар му даде много новаца, па брже пошаље своје људе да сва три царева сина њему доведу. Кад они изиђу пред цара, цар запита најмлађега царевића:

– Јеси ли ти све то чудо у овоме граду починио, дивове исјекао и шћер моју од смрти сачувао?

– Јесам, честити царе – одговори најмлађи царевић.

Онда му цар даде своју шћер за жену, и до пусти му да је он први до њега у своме царству, а оној двојици старије браће рече цар: „Ако хоћете, и вас хоћу оженити, па вам добре дворе саградити”, но они њему кажу да су ожењени обојица, и цијелу му истину открију, како су пошли да сестре своје траже. Кад цар све то чује, заустави само оног најмлађега код себе као зета, а оној двојици даде двије мазге новаца, и тако оба старија брата врате се своме двору и у своје царства. Онај најмлађи једнако мишљаше за својим сестрама, и шћаше да иде да их тражи, али му је опет било и жао оставити своју жену, а и цар му то не даше учинити, и тако он за сестрама својима једнако вењаше. Једном цар пође у лов, а њему каже:

– Остани ти ту код двора и ево ти девет кључева, чувај их код себе; можеш – вели – да отвориш тричетири рдаје, тамо ћеш виђети да имаде и сребра и злата, оружја и многијех дру гијех драгоцјености, нопосљетку можеш отворити све осам одаја, ама девету да се нијеси усудио нипошто отворити, јер – вели – ако то учиниш, зло ћеш проћи.

Онда цар оде, а зета остави код куће. Овај, чим цар отиде, отвори једну, па другу собу, и тако редом све осам соба, и види у њима свакојакијех драгоцености; напосљетку, кад дође и на врата од девете собе, рече у себи: „Ја сам многа чуда претурио, а сад да не смем отворити ову собу!” – а па и ту собу отвори. Кад уђе унутра, има шта и виђети! У соби један чоек до кољена у гвожђе заковат и руке до лаката заковате обје; на четири стране имаду четири дирека, а тако од свакога дирека има по један синцир од гвожђа, и тако су крајеве своје саставили па онамо чоeku око врата обавили, и тако је тврдо оковат био да се није могао никако мицати. Пред њим је била једна чесма на златном чунку извирала, и тако саљева се пред њим у једно корито златно. Близу њега стоји једна маштрава украшена драгијем камењем. Чоек би хтио да воде пије, ама не може да дохвати. Кад царевих све то види, он се већма зачуди, па се тргне мало натраг, а овај чоек проговори: – Ходи унутра код мене, заклињем те богом живијем.

Овај уђе унутра код њега, онда му онај чоек рече.

– Дај учини један севап, те ми дај једну маштраву воде да попијем, и знај зацијело да ћеш од мене за то добити на дар јошт један живот. Царевих се промисли: „Шта има боље него да добијем два живота?” па узме маштраву, и да му пуну воде, те овај попије. Онда га царев син упита:

– Како се ти зовеш, бога ти, по имену?

Овај одговори:

– Ја се зovem Баш-Челик.

Царевих пође ка вратима, а овој га стане молити:

– Дај ми и другу маштраву воде, па ћу ти поклонити и други живот.

Царевих помисли: „Сад два живота да ми поклони, а трећи имам, то је чудо велико!” па узме маштраву те му даде, а овај попије. Царевих пође па почне да врата затвори, а Баш-Челик рече:

– О јуначе, поврати се код мене, кад си већ два добра ученио учини и треће, даћу ти и трећи живот. Узми ову маштраву, наточи је па ми успи на главу, а ја ћу ти за то што ми воду успеш на главу дати и трећи живот те живи.

Кад царевих то чује, поврати се натраг, узме маштраву па наточи воде и успе на главу. Како му вода поспе главу, у онај мах прснуше алке око врата, и све гвожђе које је Баш-Челика држало. А Баш-Челик скочи као муња, па рашири крила, полети, и у исто вријеме узме под крило цареву ћерку, жену његова избавитеља, и тако наједанпут ишчезне из очију. Сад да видиш чуда: препане се царев син од цара! Уто кад цар дође из лова, каже му зет његов све по реду, цар се већма у бригу даде, па му рече:

– Зашто тако учини? Јесам ли ти казао да не отвориш девету собу?

Царевих му одговори:

– Немој се срдити на мене, ја ћу да идем да Баш-Челика тражим и да повратим моју жену. Они га цар стане од тога одвраћати:
– Немој – вели – да идеш нипошто! Ти не знаш ко је Баш-Челик, мене је много војске и новаца пропало док сам Баш-Челика ухватио, него остани код мене, ја ћу ти испросити другу ђевојку, и не бој се, ја те опет милујем као сина свога.

Али царев син није хтио никако слушати, него узме новаца за пута, узјаше свога коња па пође у свијет тражити Баш-Челика. Путујући овако, задуго, дође у једну варош. Како уђе, гледа тамоамо/ док наједанпут повиче једна ђевојка с чардака:

– Е, царевиху, одјаш' коња па ходи у авлију.

Кад царевих дође у авлију, и онде га сретe ђевојка, а он погледа и познаде своју сестру најстарију: руке шире, у лица се љубе, а сестра њему говори:

– Хајде, брате, са мном на чардак.

Кад изиђу на чардак, онда царевих стане питати сестру своју ко је њен чоек за кога се она удала, а она му одговори:

– Ја сам се – вели – удала за цара змајског, и мој је чоек змај, него, брате, да те добро сакријем, јер мој чоек вели да би своје шуре исјекао кад би их само виђети могао; ја ћу њега најприје кушати; ако ти ништа неће учинити, ја ћу му казати за тебе.

Па тако и учини: брата и коња му сакрије.

Кад вече дође, змају зготове вечеру па га чекају, кад ето ти змајског цара! Како долеће у двор, сав се двор засветли и заблиста. Како уђе, одмах зове своју жену:

– Жено – вели – оvdје чоечја кост мирише; који имаде? Казуј одмах!

Она му рече:

– Нема никога.

А он вели:

– То не може бити.

Онда му жена одговори:

– Бога ти, што те питам да ми право кажеш: би ли ти штогођ мојој браћи да сад који од њих овамо дође?

А змајски цар одговори:

– Оног најстаријег и средњег бих заклао па их пекао, а најмлађем не бих ништа.

Онда она вели:

– Дошао је мој најмлађи брат, а твој шурак.

Кад цар чује, он повиче:

– Дајте га.

Кад шурака сестра доведе пред цара, цар скочи, руке шире, у лица се љубе:

– Добро дошао, шураче!

– Боље тебе нашао, зете!

– Гдје си?

– Ево ме.

Па му прича од краја до конца. Онда му цар рече змајски:

– Та куд идеш. бога ти! Прекојуче Баш-Челик прође и пронесе твоју жену, ја га дочекам са седам хиљада змајева, па му не могах ништа учинити: прођи се ђавола, молим те, да ти дам новаца колико хоћеш, па иди кући.

Но царевих није хтио никако да га слуша, него сјутрадан наумио да пође,,а кад цар види да га не може да заустави и с пута да га одврати, онда му извади једно перо па му га даде у руке, и овако му рече:

– Добро слушај шта ти кажем, и ево ти ово моје перце, па кад ти буде велика нужда и Баш-Челика нађеш, а ти запали ово перо моје, ја ћу онда у исто вријеме да долетим са свом мојом рилом теби у помоћ. Царевих узме перо те пође. Путујући опет по свијету, дође у другу велику варош и, идући кроз варош, повиче опет једна ђевојка са чардака:

– Е ти, царевиху, одјаши коња па ходи у авлију.

Царевих уђе с коњем у авлију, кад тамо, а сестра средња сrete га у авлији, руке шире па се у лица љубе, води брата на кулу, Пошто сестра одведе коња у арове, а брата на кулу, пита брата како је дошао, а он њојзи све по реду каже, па је пита:

– За кога си се – вели – удала?

А она му одговори:

– Ја сам се удала за цара соколовског, и он ће довече доћи; него, да те добро ђегођ сакријем, јер он браћи мојој прети.

Тако и учини и брата сакрије. Кад дуго не прође, ал’ ето ти цара соколовског! Како долеће.

сва се кула заљуља рд велике силе. Одмах му поставе вечеру, но он, како дође, проговори својој жени:

– Овђе има чоечја кост.

Жена говори:

– Нема, чоече! – Па по дугом разговору она му вели: – Би ли ти мојој браћи штогођ кад би који дошао?

Цар вели:

– Ја бих најстаријег и средњег много мучио, а најмлађем не бих ништа. Онда му она за брата каже. Он брзо нареди да га доведу, а кад га цар види, скочи на ноге, руке шире па се у лица љубе.

– Добро дошао, шураче! – вели соколовски цар.

– Боље тебе нашао, зете! – одговори њему царевих, па одмах сједну вечерати.

Послије вечере пита цар шуру свога куд је пошао, а овај му одговори да тражи Баш-Челика, и све му редом прича. А цар га стане сјетовати:

– Немој – вели – даље да идеш, ја ћу ти за Баш-Челика казати: оног истог дана кад је твоју жену уграбио, ја сам га дочекао са пет хиљада соколова, па страшно смо се побили с њиме, крв паде до кољена и

ништа му учинити не могосмо, а ти да му један нешто учиниш! Зато те сјетујем ја да се вратиш кући, и ево ти блага, узми и понеси колико гођ хоћеш.

Али царев син вели:

– Хвала ти на свему, али се вратити нећу никако, него хоћу Баш-Челика да тражим – а сам у себи мисли зашто не бих, кад имам још три живота!

Кад соколовски цар већ види да га никако одвратити не може, извади једно перце па му даде говорећи:

– На ти – вели, – то моје перо, пад кад ти буде велика невоља, а ти искреши ватру па га запали, а ја ћу ти онда доћи с мојом силом у помоћ.

Онда царевих узме перце, па пође тражити Баш-Челика. Путујући тако задуго по свијету, дође у трећу варош. Како уђе у варош, ал’ ето ти ђевојке па повиче са чардака:

– Одјаша коња, па ходи у авлију.

Царевих сврати коња па управо у авлију, кад тамо, ал’ ево ти његове сестре најмлађе, руке шире па се у лица љубе, води брата на кулу а коња у арове.

Брат је пита:

– За кога си се, сестро, ти удала, који је твој чоек?

Она му одговори:

– Мој је чоек цар орлујски, за њега сам се удала.

Кад цар дође увече кући, жена га дочека, а он ни речи, него вели:

– Ко је овдје у двор од људи дошао, казуј одмах!

Она му одговори:

– Није нико – па почну вечерати. Онда му жена вели: – Да ли би ти штогођ мрјој браћи учинио да откуд дођу?

Цар јој рече:

– Ја бих најстаријег ти и средњег брата убио, а најмлађег не бих: њему бих и у помоћ свакад притекао кад бих могао.

Онда она цару каже:

– Ево онај мој најмлађи брат а твој шурак дошао да ме види. Онда цар заповједи да га преда њ доведу, дочека га на ноге, па се с њиме пољуби и рече му:

– Добро дошао, шуро!

А тај њему одговори:

– Боље тебе нашао, зете! – па одмах сједну вечерати.

За вечером се разговарају о свачему, и напосљетку царевих каже да иде Баш-Челика да тражи. Кад то зачу цар орлујски, стане га одвраћати говорећи му:

– Прођи се ти, шуро, тога ђавољег врага, и не иди тијем путем, него остани овдје код мене, бићеш свега задовољан.

Али царев син то не слуша, него сјутрадан, како сване, опреми се и

пође даље тражити Баш-Челика. Онда цар орлујски, кад види да га одвратити не може, извади једно перце па га даде шури:

– На – вели – шуро, кад ти буде невоља, ти укреши ватру па га запали, ја ћу ти онда с мојијем орловима одмах у помоћ доћи. Царевић узме перце и пође тражити Баш-Челика. Путујући по свијуту од града до града тако све даље и даље, најпослије нађе своју жену у једној пећини. Жена, како га виде, зачуди се па му рече:

– Забога, чоече, откуда ти овдје?

А он јој све по истини каже, и вели:

– Бјежи, жено, да бјезимо!

Но она му на то одговори:

– Куда ћеш кад ће нас Баш-Челик стићи одмах, па ће – вели – тебе погубити, а мене вратити?

Царевић, знајући да има још три вијека да живи, наговори жену да бјеже, па тако и учине. Но кад они почну бјегати, Баш-Челик то дозна, па брже потрчи и царевића стигне, па повиче:

– Е, царевићу, зар ти украде жену! – па му жену отме и каже: – Ја ти сад живот прашта'м, јер знам да сам ти казао да ћу ти дати три живота, па сад иди, ама више за жену немој да се враћаш, јер ћеш погинути. Пошто то рече, Баш-Челик одведе жену са собом, а царевић опет остане сам не Знајући што ће. Најпосолије се ријеши да наново иде за жену. Кад дође близу оне пећине, улучи прилику кад Баш-Челик буде отишао, па жену опет поведе са собом да бјеже. – Но Баш-Челик одмах то дозна, па потрчи и царевића стигне, па повади. стријеле и повиче: – Волиш ли – вели – да те устријелим или да те сабљом посијечем?

Царевић стане се молити, и Баш-Челик му рече:

– Ја ти сад и други живот поклањам, но ти кажем да се више не усудиш да се за жену вратиш, јер ти нећу више да поклањам живот, но ћу те на мјесту погубити.

Пошто то рече, узме жену па је одведе, а царевић опет остане сам мислећи све. једнако како би жену своју избавио. Најпослије сам себи каже: „А што бих се Баш-Челика бојао, кад још имам два живота, један што ми је он поклатио а Један мој?” па закључи да ее сјутра жени поврати кад Баш-Челика није било код ње:

– Хајде – вели – да идемо бјежати.

Она га разбијаше да им није вајде бјежати, јер ће их стићи, но чоек њен цримора је, па почну бјежати, а Баш-Челик брзо их стигне, па повиче:

– Чекај, ја ти више не праштам!

Царевић се препане и почне га молити да му опрости, али Баш-Челик рече му:

– Знаш ли да сам ти казао да ћу ти поклонити три вијека? Ето сад ти трећи поклањам, и више живота од мене немаш, него иди кући, и немој живот свој што ти га је бог дао да изгубиш.

Царевић, видећи да против ове силе не може ништа, пође кући., но

једнако мишљаше како би жену своју Баш-Челику отео, док му наједанпут падне на ум што су му зетови казали, кад му је сваки од њих по једно перце дао. Онда рече сам себи: „Хоћу баш и четврти пут да се вратим да жену моју повратим, па ако ми буде до невоље, онда ћу пера да запалим да ми зетови у помоћ дођу”, па се одмах дигне и врати оној пећини где Баш-Челик држаше жену његову и, кад издалека види да Баш-Челик некуд оде, јави се жени, и она се зачуди и препане, па му рече:

– Бога ти, зар ти је тако омрзнуло живљети, те си се вратио по мене! Но он јој каже за зетове како су му дали сваки по једно перце, па како ће му доћи у помоћ ако му буде до невоље, „па зато сам”, вели, „још једаред дошао по тебе; хајде одмах да бјежимо!” И тако и учине, и почну бјежати, али Баш-Челик то одмах дозна, па издалека повиче:

– Стани царевићу, нијеси утекао!

А царевић, кад види Баш-Челика, поведи она сва три пера и кресиво, па стане кресати док мало ватру прижеже, па запали сва три пера, али док је запалио, Баш-Челик га стигне, потегне сабљу и царевића на двије поле расијече. У исти час ето ти чуда! Долети цар змајски са својим змајевима, цар соколовски са соколовима и цар орлујски са орловима, па се с Баш-Челиком страшно побију и много се крви пролије, али Баш-Челик опет уграби жену и утече. Онда три цара стану мртва шура гледати и закључе да му живот поврате, па онда питају најбрже три змаја који може најбрже с Јордана воде донијети.

– Ја могу за по сахата.

Други вели:

– Ја могу за један четврт сахата.

Трећи вели:

– Ја могу за девет тренутака.

Онда цареви повичу овоме:

А сад ти, змаје, брже похитај!

Овај рашири силу ватрену и донесе заиста за девет тренутака воде с Јордана. Цареви узму воду, поспу водом по онијем ранама куд је царевић расјечен био. Кад поспу, ране се саставе, а царевић скочи на ноге те оживи. Онда га цареви сјетују.

– Иди сад кући кад си се смрти избавио.

Царевић њима вели да ће још једанпут да иде срећу покушати и жену ма на који начин украсти. Цареви, зетови његови, веле му:

– Немој, погинућеш заиста сад ако одеш, јер живота ти другог нема осим онога твога од бога.

Али царевић неће за то да чује. Онда му цареви реку;

Е, кад већ хоћеш силом да идеш, а ти немој одмах жену да водиш, него јој кажи да пита Баш-Челика где му је јунаштво, па онда пођи да нам кажеш, ми ћемо ти помоћи да га освојимо.

Онда царевих оде кришом и дође жени, па је научи да куша Баш-Челика ђе му је јунаштво, па се врати натраг. Кад Баш-Челик кући дође, жена га стане питати:

– Бога ти, ђе је то твоје јунаштво?

А Баш-Челик јој рече:

– Моја жено, моје је јунаштво у сабљи мојој. Онда се жена стане молити спрам сабље богу.

Баш-Челик, кад то види, удари у смијех па рече:

– О луда жено, није моје јунаштво у сабљи, него у мојој стријели.

А она се онда окреије богу молити спрам стријеле, а Баш-Челик јој рече:

– О жено, добро ли те неки учи да ме кушаш ђе је моје јунаштво! Ја бих рекао да је жив твој чоек, па он те учи.

А она се поче клети да је нико не учи, јер и нема ко. Послије неколико дана дође јој чоек, она му све каже како још није могла дознати од Баш-Челика ђе му је јунаштво, а чоек јој одговори: „Кушај га опет”, па оде.

Кад Баш-Челик дође, жена га стане опет питати ђе му је јунаштво. Онда јој Баш-Челик одговори:

– Кад ти моје јунаштво тако поштујеш, ја ћу ти истину да кажем ђе је моје јунаштво – па онда стане казивати: – Далеко одавдје има једна висока планина, у оној планини једна лисица, у лисици срце, у срцу једна тица, у оној је тици моје јунаштво, ама се она лисица не да лако ухватити: она се може претворити у разне начине.

Сјутрадан, кад Баш-Челик оде, царевих опет дође жени својој да чује шта је дознала, а жена му све каже. Онда Царевих отиде управо зетовима, а они га једва дочекају да чују ђе је Баш-Челиково јунаштво, па се одмах дигну и са царевихем отиду. Кад тамо дођу у ону планину, пуште орлове да лове лисицу, а лисица побјегне у једно језеро које је било усред оне планине, и претвори се у утву шестокрилу, али соколови одмах за њом и одандје је изагнају; онда она полети у облаке па почне бјежати, а змајеви за њом! Она брже онда претвори се опет у лисицу и стане по земљи бјежати, али ту је орлови дочекају и остала војска, па је салете и ухвате. Онда цареви заповједе те се лисица расцори и срце извади, па наложе ватру, срце распоре, из срца тицу изваде и у ватру баце. Како тица изгори, Баш-Челик погине. Царевих онда узме своју жену па оде с њоме кући.

